

komolyan vesszük az evangéliumot, akkor ma nem tehetjük meg ezt többé. Jézus Krisztus nem saját magának akart dicsőséget a világ nélkül, hanem azért imádkozott, hogy „ahol én vagyok, ők is ott legyenek”. Ugyanígy az egyház is, mi is csak akkor találhatjuk meg üdvösségünket, ha a magunk módján mi is hirdetjük az örömhírt a mai világnak.

EVANGELIZÁLÁS A FEJLŐDŐ NÉPEKNÉL

A missziós munkát sokan olyan életnek gondolják el, amely a képzeletnek dús táplálékot ad. A mindennapi próbálkozások s kísérletek dőcögése mintha nem tartoznék azok életéhez, akik elhagyták hazájukat, s merész lépéssel idegenben, más nyelvek és szokások között hirdetik Krisztust. Elfelejtjük, hogy a bennszülöttek otthon vannak, a mindennapot kell nekik krisztusivá alakítani. Nem gondolunk arra sem, hogy a misszionárius emberi eszközök segítségével ébreszgeti azok szívét, akik még nem hallottak az evangéliumról, s növeli a hitet azokban, akik már találkoztak Krisztussal.

Elvont tanulmány helyett itt elsősorban magyar misszionáriusainkat engedjük szóhoz jutni. Tőlük akartuk hallani, tőlük ellesni az evangelizálás mai útjait, nehézségeit a fejlődő népek között. Jó első kézből látni, hogyan ecsetelik életüket, működésüket „a lélek napszámosai”.

1) Ha minden igehirdetés tanúságtétel, első helyen annak kell állnia, amit W. Bühlmann „maradandó tanúságnak” nevez: a szeretet gyakorlásának. (Wo der Glaube lebt. Einblick in die Lage der Weltkirche. Herder 1974.) Ezt a nyelvet mindenki megéri, erre mindenki felfigyel. S bár a kórházakat, árvaházakat stb. sok helyen már állami szervek veszik át, ma is rengetek feladat várja jó szamaritánusát.

Hogyan kerültünk ki Brazíliába? 1936/37-ben Domitrovits József szalézi atya (a későbbi missziós püspök. Szerk.) hazalátogatott Magyarországra. Egyik célja volt missziós hivatások toborzása. Akkor már 11 éve dolgozott Brazíliában, az amazonasi missziós területen. A jó Isten akként intézte sorsát, hogy súlyos betegséggel a szombathelyi városi kórházba került. Ott 60 Annunciata nővér dolgozott. József atya megszerette a nővérek munkáját. Megkérdezte: nem volna-e kedvük misszióban dolgozni? Kedvező válaszuk után a rend általános főnöknőjéhez fordult. Nővéreket kért a lepratelepre. Hyacinta anya válasza: „Kongregációnk szabályunk értelmében nem missziós rend. Megpróbálom: körlevelet küldök házainkba. Ha akadnak önként jelentkezők, teljesítjük kérését.” Úgy is tett. Harminc önként jelentkező nővér közül ötöt választott ki a rendi tanács. 1937-ben érkeztek Brazíliába. Nehéz volt a kezdet. Más nyelv, más nép, más éghajlat. A jó Isten mindenhez adott kegyelmet. 1948-ban másik hat nővért küldött ki a rend. Domitrovits atya segítségével Ananindeuában anyaházat építünk iskolával egybekötve. A jelenben az iskolának 700 növendéke van, száz bentlakóval, óvodától tanítóképzőig.

Az első főnöknő még él. 82 éves. Tíz évig dolgozott szívvel-lélekkel a lepratelepen. Mozgékony. A munka embere és az imáé. Még sokat szeretne dolgozni a lelkekért, de szíve nem engedi Alázatos, áldozatos. Élő minta- és példaképünk. Tersár Erzsébet nővérünk, aki 1908-ban született Jugoszláviában, fiatalon belépett hozzánk Szombathelyen. Örök fogadalmainak letétele után, mint Koronáta

nővér, kérte, hogy a misszióba kerülhessen. Az elsők közt ment lepratelepünkre. Tíz évig dolgozott itt. Csendben, szótlánul, mindig mosolyogva. Apró áldozatait a lelkek megmentéséért ajánlotta fel. Étkézési időn kívül még vizet sem ivott, ami trópusi vidéken bizony nagy dolog. Kiegyensúlyozott, egyszerű, valóságos élő szabály volt, mindenkiel egyformán kedves, szívélyes. Egész életében adni kívánta magát testvéreikért. Egész életén át bensőséges kapcsolatban állt a Szentháromsággal. És Szentháromság ünnepén halt meg, 1955-ben, amely akkor egybeesett a „Kegyelmek Anyja” Mária-ünnepével. Az ünnepi misén a nővérek énekeltek. A Gloria doxológiájánál kiesett kezéből az énekszöveg, összecsucsklott és haláltusa nélkül örökre elaludt. Azóta maguari hívei iskolát építettek, és róla nevezték el. Fényképét is őrzik benne.

Később a magyar bencés atyák lehozták a nővéreket Sao Paulóba. Mikor volt már anyaházunk (Ponta Grossán, Paraná államban), hivatások is jelentkeztek. Ma a tagok száma 43. Van 8 noviciánk, 6 jelöltünk. Sao Paulóban Anastácio negyedben saját házuk van. Gyermekekneveléssel foglalkozunk: csecsemőotthon, óvoda csoportok, előkészítő iskola az elemi I. osztályába. Nővéreink segítenek a plébánosnak: hittan, elsőáldozásra való előkészítés, énektanítás, templomgondozás.

Braziliában még sok a lepratelep. A mienk Prátán van, Belém-től, Para fővárosától kb. 140–150 km-re. Kisebb faluhoz hasonlít. A súlyos betegeknek megfelelő kórházuk van. A járni, mozogni tudók pavilonokban laknak, a családok kicsi házakban. Utcasorok vannak jobbról-balról, településekkel. A telep az állam hatáskörébe tartozik. Van főorvosa, gondnoka, tisztviselői, akiket az állam küld ki. Önkormányzatuk van. Az ápolókat a leprás betegek közül képezik ki erre a szolgálatra. Nővéreink az orvosi rendelőben, a varrodában dolgoznak a betegekkel. Egyik nővér tanítja a családok beteg gyermekeit az iskolában. (Az egészséges gyermekeket az állam elveszi szüleiktől.) Lelkiekben erősítik a szenvedő betegeket, akik közül sokan türelmesen, példásan szenvednek.

Ma már nem félnek a leprás betegektől. Egy példa: Október hónapban Mária-ünnepségek vannak. A környék minden részéről jönnek a betegek hozzátartozói a körmenetre. Összevegyülnek a betegekkel, leülnek közéjük. Együtt esznek-isznak, társalognak. A telepnek van szép nagy temploma. Itt is együtt vannak, félelem nélkül. Van énekkaruk; ünnepeken ez énekel. Minden héten háromszor van szentmiséjük a pavilonokban, mindig másutt. A telep lelkésze egy ferences atya. Sok beteg minden szentmisén áldozik.

Nővéreink lakása kb. 2 km távolságra van a teleptől. Autóval járnak ki minden nap. Korábban gyalog tették meg ezt az utat. Ők sem félnek a betegektől. Xavéria nővér, ha az úton találkozik egy beteggel, fölveszi, maga mellé ülteti. A betegek nagy bizalommal vannak ahhoz, aki nem fél tőlük. Orsolya nővérünk 30 évig dolgozott a lepratelepen. A betegek édesanyjukként szeretik. Kora és betegsége miatt már nem dolgozhat ott. De amikor csak teheti, fölkeresi őket. Egész nap velük van. Kipuhatólja vágyaikat, teljesíti kérésüket. Egyik beteg magasabb fekvőhelyet igényel, annak párnát készít a feje alá. Másik kenőcsöt kér sebeire. Az államtól megkapják a legszükségesebb dolgokat, de azért mégis vannak kívánságaik. S ő sohasem fárad bele a szeretetszolgálatba. Édességekkel kedveskedik nekik.

Igen nyomorultak ezek a szegények. Vannak, akiknek testrészei rothadnak le, kéz- vagy lábfej. Mindennek örülnek, de különösen a lelki vigasztalásnak. Persze mint mindenütt a világon, itt is vannak elégedetlenek. Ezeknek sem az orvos, sem a nővér nem jó. A betegek létszáma változik. Ezernek van férőhely. Voltak már 1200-an is. Jelenleg 600 körül vannak.

Imádkozzanak értünk, hogy ne csak a nevünk legyen a Szűzanya szolgálója, hanem valóban méltók is legyünk erre a szolgálatra.

(Annunciata nővérek, C. P. 64, 84100 Ponta Grossa, Paraná, Brasil)

Január 6-án ünnepeltük itt Intézetünk, a ferences misszionárius nővérek száz éves jubileumát. Arvaházunkban van 75 gyermek, árvák és szegények. Többnek nincs hely, pedig mindennap jönnek sokan. A bölcsődében van 39 kis „csokoládé”, amint mi itt nevezzük őket, a szüleiknek nem kellett kis lelkek. Nagyon nehéz beszerezni nekik a napi táplálékot, mert minden nagyon drága, különösen a kicsinyeknek a cukor és a tej. De vannak jó szülők, akik elfogadnak örökre kicsinyeket, így aztán jönnek és mennek. Többen közülük kapnak egy útlevelet, és elrepülnek az örök hazába.

Itt mi már nem vasárnap tartjuk a munkaszünetet, hanem pénteken. De a katolikusoknak vasárnap reggel 6—11 óráig munkaszünetet adnak, és délután ismét 3—7-ig, így tehát mindenkinek van alkalmunk szentmisére menni. Ez szép tőlük. Amikor kihirdették az új rendet, a mohamedán tanítónők kérdezték a mi nővéreinket, hogy mit szól ehhez a változáshoz. Azt felelte nekik: Minekünk katolikusoknak mindegy, mert Jézus Krisztus pénteken halt meg, és vasárnap föl-támadt, ezt az egész világ tudja. Ezt a feleletet ők nem várták.

Nem tudok elég hálát adni a jó Istennek, hogy 78 évemmel, az ötvenediket töltve a misszióban, még mindig a számomra kiszabott munka mellett állok, és segítek, ahol tudok. Igaz, néha fáradt vagyok, de boldog, nincs panaszom semmire. (Gratulálunk a szép jubileumhoz! Szerk.)

(Mária Györgyike nővér, St. Catherine's Convent,
Aziz Bhatti Road, Rawalpindi, W. Pakistan)

2) A hitoktatás, lelki nevelés mélyrehatóbb és maradandóbb, ha bele van ágyazva a nevelés teljes egységébe. Azért voltak a középkorban a kolostori, káptalani iskolák, ezért a mai missziók sokszor oly súlyos anyagi és személyi áldozata iskoláik fenntartására. S bár a gyors társadalmi változások nem egy missziós vidéken kívánják meg az eddigi rend átvizsgálását (pl. inkább elemi iskolákra vagy közép- és felsőfokú nevelésre érdemes-e fektetni a hangsúlyt; fontosabb-e közvetlen lelkipáspártorkodásba küldeni a fiatal misszionáriusokat, vagy a már meglévő iskolai nevelést erősíteni stb.), tagadhatatlan, hogy pl. az afrikai kereszténység rohamos fejlődését 80 %-ban elemi iskoláinak köszönheti (Bühlmann i. m.). S a II. vatikáni zsinat állítása: „A katolikus iskola megtartja rendkívül jelentőségét a mai viszonyok között is” (GE 8) — lényeges szempont éppen a fejlődő országok missziós munkájánál, ahol a keresztény hit és a nemzeti kultúra szerves felépítése születendőben van.

1905-ben születtem Budapesten. Művészettörténeti szakon végeztem az egyetemen. Jártam Lövenben, Perugiában, a Sorbonne-on. Hivatásom a ferencesek felé irányított. Doktori értekezésemet az aacheni magyar kápolna történetéről írtam 1931-ben. Szeptemberben beléptem a grottaferratai ferences missziós nővérek noviciátusába. Rómában az általános titkárság pedagógiai szakosztályán főképp a misszióba induló nővérek pedagógiai felkészítése volt a feladat. Ez alatt nem jutott időm szaktárgyam művelésére. A háború után végre sikerült missziós célot elérni, amikor az indiai Madrasban rendünk megalapította a Stella Maris (Tenger Csillaga) kollégiumot. 1948 márciusában érkeztem Indiába. Ottani 30 éves munkásságom eredménye dióhéjban: kifejlesztettem a kollégium és a madrasai egyetem művészettörténeti oktatási rendszerét, egészen a doktorátusig. India egyik legjobb egyeteme ez. Elsősorban India és Európa művészettörténetét, majd India történetét tanítottam. Szegények voltunk, nem volt semmink. Mindent nekünk kellett előteremteni. Először egyetlenegy európai művészettörténeti kézikönyvünk volt: ebből tanítottam, és a hallgatók ebből ta-

nultak. Reprodukciókat gyűjtöttünk, az épületek arányosan kicsinyített makettjeit is mi készítettük. Az európai művészeti képek úgy hatottak rájuk, mint a Biblia pauperum. Így ismerkedtek meg a keresztény kultúrával és az evangélium szövegeivel.

Az indiai fiatalok otthon nem kapnak semmiféle képzőművészeti nevelést. A művészettörténet elmélete mellett a gyakorlati művészetbe is be kell őket vezetni. Rajz- és festészeti órákkal bevezettük őket az alkotás élményébe. Eszményem a magyar iparművészet volt, ennek tapasztalatait és értékeit adtam tovább. Bevezettem az iparművészeti tárgyakat is: batikot, bőrmunkát, díszítő könyvkötészetet stb. Az indiai fiatalokra nagy hatással van a magyar népművészet és iparművészet színgazdagsága. Nem egyszer mondták nekem a magyar tulipános motívumokra: „Hiszen ez indiai!”

Madrasba érkezésem után világosan láttam, milyen nagy szükség volna egy művészettörténeti kézikönyvre, amely az indiai és európai művészetek történetét tartalmazza. Így mindennapi munkám mellett elkezdtem dolgozni ennek megírásán. Egy rendtársnőm javította az angol kifejezéseket, egy másik megrajzolta az illusztrációkat. Könyvem 1968-ban jelent meg: Bevezetés India és a Nyugat művészettörténetébe (Introduction to the History of Fine Art in India and the West). Most készítem második kiadását. Közben vezetem a doktorátusra készülő hallgatókat tételük megírásában, és nevelem az utánam következő szerzetes és világi tanárnemzedéket.

Mindig meg voltam győződve arról, hogy — amint J. Maritain mondja — a művészeti alkotások szemlélése előkészíti az embert az Isten szemlélésére. Tapasztalatom, hogy a művészet növendékeimet és engem is közelebb vitt Istenhez.

(Dr. Tömöri Edith nővér, Madras, Stella Maris kollégium)

Jelenleg tartományi házunkban vagyok, és az iskolaév végéig teljesen a hitoktatásban dolgozom. Itteni iskolánk: „St. Mary's Secondary School”, megfelel a gimnázium III—VIII. osztályának. 14—20 évesek. Hat osztály van, akkor mehetnek az egyetemre. De az ötödikesek nem mehetnek tovább, ha 6 tárgyból nem vizsgáznak sikeresen. Angol nyelvből, irodalomból, matematikából, fizikából, történelemből kötelező a vizsga. Szabadon választható tárgyak: francia, bibliaismeret és kereskedelmi tárgyak (gyors- és gépirás, könyvelés stb.). Így sokan a bibliaismeretet választják hatodik vizsgatárgynak. Én a IVa és IVb osztályt tanítom bibliaismeretre, 34—34 lányt. Az idei tanévben az ószövetség és Szent Máté evangéliuma az anyag, jövőre V-ben az apostolok cselekedetei. Az állami vizsgák elég nehezek, jól kell tudni a fejezeteket, és magyarázni is kell. Ehhez van tankönyv is. Ilyen kérdések vannak: „Ird le Jézus megkísértését, és magyarázd meg, mi az értelme ennek a feleletnek: „Ne csábítsd a te Uradat, Istenedet!”

Emellett felügyelek három polgári — egy lány, egy fiú és egy vegyes — 3×4 hittantantfőjára. 20 csoport gyerek, 8—14 évesek, átlag 20—25 minden csoportban. Segítek a tanítóknak az előkészületben, és hetenként kétszer megyek őket ellenőrizni. Év végén verseny lesz a három iskola között. A plébániához vannak csatolva, de a gyerekek nagyrésze nem katolikus.

Harmadik dolgom a mi gimnazista hitoktatóinknak előadni, mintanátásokat tartani. Ezek száma: 20, aki előad és 20, aki ezeknek segít. Ezek öt elemi iskolába vannak kijelölve. Minden hétfő du. 4—5-ig hittant tanítanak csoportjuknak, a IV—V. elemistákat elsőáldozásra, a nagyobbakat bérmálásra is előkészítik. A többi katolikus oktatják, minden évben néhányat keresztésre is előkészítenek, ezek 2—3 évig tanulnak. Ga és angol nyelven folyik a tanítás.

Egy negyedik munkaköröm: 16 kiképzett felnőtt katekistát jótanácsal és segítséggel ellátni. Minden hétfő este gyűlésünk van. Egyik szombaton műhelygya-

korlat szemléltető eszközök készítésére. Itt nem tudunk mindent megvenni, s a gyerekeknek nincs mindig könyvük. Ezért adok nekik lehúzószalékat, ők kiféstik, kivágyják, kemény papírra ragasztják és flanel alá erősítik. Gyűjtünk képes kalendáriumokat, s osztály szerint elosztjuk. Ezek a katekisták felnökkel is foglalkoznak, 15—30-as csoportokban. Három nyelven oktatnak hitet, ewe, ga és angolul.

Most a nagyhéten mindhárom polgáriban mutattam filmeket a virágvasárnapról, a nagyhét és húsvét eseményeiről. A gyerekek a tanítókkal együtt nagyon meg voltak lepve. Itt élnek az emberek a hitet, akkor is, ha nem olyan, mint a miénk, de talán sokszor jobb, mint a miénk.

(Káro Magdolna S. Sp. S., Accra [Ghana])

3) Sokszor főmerül a kérdés történéseknel, kutatóknál: mi volt a 17. és 18. századi paraguayi redukciók célja? Lényegében az, ami a karitatív apostoli munkáé: a szegényt védeni, a védtelent segíteni. Csak nem elégedtek meg a felszíni kezeléssel: mélyszántást végeztek a bennszülöttek érdekében. Olyan jogi és társadalmi formát hoztak létre — az ún. indián államot —, amelyik lehetőséget nyújtott a bennszülöttek maradandó védelmére, fejlődésére. Ellenállt a kizsákmányolásra, rabszolgatartásra éhes „keresztény” uraknak, hódítóknak.

Ma hivatalosan alig van már gyarmat és rabszolgatartás a földön. Az indiánok, a feketék és más bennszülöttek védelmére ennek ellenére egyik fő gondja és legkényesebb evangelizációs tanúságtétele számos afrikai és latin-amerikai misszionáriusnak. Egy év leforgása alatt csak Rodéziában 13 misszionárius adta ezért életét, köztük 1976. dec. 5-én Bulawayo püspöke, Msgr. A. Schmitt.

A brazíliai indiánok problémáit úgy tudjuk a legjobban megérteni, ha szem előtt tartjuk a lakosság elosztását s életviszonyait. A városokban és az ország déli, délkeleti tartományában a műveltség európai fokot ér el, az Amazonas vidékén pedig még kőkorszakbeli állapotban élnek egyes indián törzsek. E két véglet között az átmeneti állapot minden foka megtalálható. Ez kivétel még az egyházi életre is. Míg az ország lakottabb és kulturáltabb harmadában 172 teljes jogú egyházmegye működik, a nagyobbik, de gyéren lakott kétharmadában 42 „prelatura” van, ahol 1971-ben 604 pap dolgozott. Ha Magyarországra alkalmaznánk ezeket az arányokat, a következő képet kapnánk: az összlakosság száma kb. 2—300 000 lenne, s ezt 10—12 pap látná el! Ezen a vidéken élnek az indiánok. Száz év alatt sajnos kb. felükre csökkentek. A már letelepedettek 90 000-en lehetnek, a még nomád állapotban élőket 80 000-re becsülik. Rajtuk kívül élnek még ezen a vidéken, főként a folyók mellett, beszivárgott telepések. Ezek jórésze is keverék: indián, afrikai és európai eredetű. Legtöbbje szinte mentől el van szigetelve; semmi írása sincs arról, kié is az a terület, ahol vadászik, halászik, tengeti életét. Miután átkeltünk az Araguaia folyón, s behatoltunk Mato Grosso államába, autónk néha órákig ment anélkül, hogy egy kanyarban is láttunk volna. Út? Ilyen egyáltalán nincs. A vezető a hegyvonulatok, folyók szerint igazodik, és reméli, hogy oda is érünk. Hogy három nap alatt tettük meg a jó fél napra tervezett szakaszt? Sebaj: itt az idő még nem pénz. Pedig a közlekedés errefelé még könnyebb, mint északabbra, mivel inkább savannás területről van szó.

Az egyik fő probléma a lakosság teljes létbizonytalansága, kiszolgáltatottsága. Jogi szempontból is. Ez elsősorban az indiánokat érinti, de szenved tőle a beszivárgott szegény telepes is. A terület pár évtizeddel ezelőtt még szinte telje-

sen érintetlen volt. Tehát az indiánoknak volt helyük szabadon mozogni, s a többi lakos után sem érdeklődtek nagyon. Az utolsó két évtized azonban nagy változásokat hozott. Megépült az új főváros, Brazília (1960). Ebből új utak nyíltak, mint pl. a kb. 2000 km-es út föl Belémbe, az Amazonas torkolatához. S most van folyamatban az Amazonas meghódítása: épül a Trans-Amazonas út. Új vidékek tárulnak fel, érctelepek, olajmezők kecsegtetnek. Az utak miatt a föld hirtelen milliókat ér. Kié ez? Az ott lakó indiáné? A beszivárgott telepesé? Bíróságra menni, panaszt emelni? Száz kilométereket tehetne meg az indián — ha tudna olvasni, ha tudná, milyen jogai vannak, s ha lenne reménye, hogy az új „honfoglalókkal” szemben szavát hallatni tudja. A jogi állapotokra a legkifejezőbb hasonlat a vadnyugati filmek indián—sheriff—aranyvadász viszonya: a jog a fegyver!

Itt próbál a misszionárius az indiánok segítségére sietni. Ők ott élnek a vidéken évtizedek óta. Összeköttetésük van a püspöki karhoz, iskoláztak, szeretik a népet, érzik szenvedését. — Mit tudnak tenni? Próbálják az embereknek megmagyarázni jogaikat, Segítik őket, hogy védjék meg érdekeiket a betóduló földéhesekkel szemben. A püspöki kart nyilatkozásra ösztökélik. Mindez persze sokaknak nem tetszik. Könnyen kimondják róluk: lázítanak! Nem egy életét áldozza népéért. Mint pl. tavalY P. Bournier. Nem forrófejű demagóg volt, hanem mosolygós, szelíd ember. Akkor is, amikor együtt tanultunk Rómában, akkor is, amikor jezsuita tartományfőnök volt Brazília középső részén. Az maradt akkor is, amikor misszióba kérte áthelyezését. Eppen úton volt Mato Grosso fent említett részén, félvad vidéken. Kis faluhoz értek a püspökkel, megszálltak. A helyi fogdából segélykiáltások hallatszottak: asszonyokat vallattak, mivel az egyiknek a rokona állítólag meggyilkolt egy rendőrt. Erre bementek, s tiltakoztak a kínzás ellen. Mikor P. Bournier végső érvül azt hozta fel, hogy ha nem hagyják abba, följelenti őket, az egyik egyszerűen golyót röpített a fejébe. Az eset bejárta a világsajtót, mert áldozata pap volt, jezsuita, Brazília egyik legismertebb családjának a tagja. De amit ő akart, ugyanazt teszik társai is: védik, segítik a misszió szegény népét, az indiánokat.

(P. Benkő Antal, Rio de Janeiro)

4) Még Szent Pálnak sem volt könnyű görögnek lenni a görögökkel és zsidónak a zsidókkal. Rengeteg támadás, meg nem értés érte emiatt. Meg tudja valósítani ezt a feladatot egy európai ember Ázsiában, Afrikában, a dél-amerikai indiánok között? A színe is más, a szeme állása is másként tükrözi a világot; hiányzik belőle a gyermekkorban szerzett, életet meghatározó élmények sorozata, amit a bennszülött az anyatejjelel szívott magába. S mégis meg kell próbálnia a lehetetlent, legalább is abban, hogy megtanul a k a l m a z k o d n i. Ez a legkevesebb, a legelső fok, — s ez sem mindig könnyű.

Örvendezzenek velünk és adjanak hálát a jó Istennek: elértük a gyémánt jubileumi évet. 75 éve érkezett az első négy szerény, bátor és vidám lelkű rendtársunk India földjére, Ranchiba, hogy megkezdjék a szép missziós munkát a szegény bennszülött törzsek között, akik a nagy földbirtokosok rabszolgái voltak. Sok viszontagság között, a fásasztó éghajlat alatt hintették a jó magot. Ma 33 missziós intézetünk ékesíti az indiai Egyházat, de mindig a szegények között. Talán ezért is velünk van a jó Isten áldása.

Ranchiban van az indiai anyaházunk. Tehát ott nyílt meg a jubileumi év. Nyolc püspök volt jelen azokról a területekről, ahol rendtársaink működnek, és 32 missziós atya. A zsúfolásig telt székesegyházban koncelebrált misével kezdték meg az ünneplést. Hosszú sorban méltóságteljes táncot lejtve jöttek az orsolyita jelöltjeink. Fejükön díszes cserépedényben égtek a kis mécsesek. Az edények

rizskalászokkal voltak feldíszítve. Utánuk a nővérek vonultak. Az indiai liturgia szerint felajánlaskor mi vittük a szent áldozathoz való adományokat: olajat, kenyeret, bort, virágot, gyümölcsöt, vizet. Én vittem egy nagy korsó bort, és közben beszélgettem az Úrral, hogy lelkemben viszem az olaszai magyar bort. Mindnyájan megemlékeztünk szeretett jötevőinkről: Isten után nekik köszönhetjük munkánk lehetőségét. Az egész katedrális fényben úszott, az oltár színes népi szőttes terítőkkel volt feldíszítve. Két óra hosszát tartott a szentmise. Minden szerzetesrendből jelen voltak kisebb-nagyobb csoportok.

Mise után volt a kiállítás megnyitása. Ezt egy állami, másvallású képviselő vezette. Előtte egy nagy folyosón kellett átmenni, ami tele volt faágakkal stb. Ez az indiai dzsungelra emlékeztetett, és az ágakat a püspökök tisztították el. A kiállítási kapu előtt díszes helyen ki volt téve a négy első orsolyita missziós cipője. Ezeket négy indiai főnöknő virágfüzérrel díszítette föl, és közben mind-egyik külön köszöntést mondott. Nagyon megható volt. Mindenki tapsolt. — A nagy kiállítási csarnok tele volt a 33 intézetünkől hozott tárgyakkal, fényképekkel, statisztikákkal, térképekkel stb.

Este pedig még egy gyönyörű élmény várt mindenkire. Híres bengál táncmesterek és énekesek dramatizálták Szent Angéla anyánk életét, és diáklányaink gyönyörű ritmikus táncokban mutatták be. Olyan szép volt, hogy a közönség nem győzött betelni vele. Négyyszer kellett eljátszaniok.

Most a többi házon van a sor. Mi Jampaniban márc. 18.-án tartjuk, mert a jó Szent Józsefnek is nagy köze van hozzá. Egy szép filmet is mutatunk be, mert ez nagy ritkaság. Koncelebrált mise lesz a nagy plébániatemplomban. Itt is lesz kiállítás. Levágunk néhány jószágot, hogy ünnepi ebéd legyen 800 éhes diákunknak, a 20 pedagógusnak és 40 munkásunknak az építkezésnél. Szeretettel meghívunk mindenkit: legalább lélekben és imában legyenek velünk. Aldjuk az Urat, mert szép napokat is adott nekünk.

Az utolsó hír pedig az, hogy az idén egy kis megérdemelt pihenésre megyek Európába. Ez is a jó Isten ajándéka, és hálával veszem, már a missziós ügyért is.

(Pushpa nővér, Jampani)

Lehet-e az alkalmazkodáson túlmenni? Mennyiben fejeződik ki a krisztusi örömhír hirdetése és élése az afrikai, ázsiai kultúrában, ennek formáiban, szokásaiban? Az első nemzedéktől egyesek megkívánják, hogy az újkeresztény még rítusformáiban is elszakadjon a pogány életformától. Csak így születik újjá. Mások attól félnék, hogy a görög-római vagy nyugati formák levetésével a kereszténység lényeges pontjai is veszendőbe mehetnek (vö. a híres „rítusvitát” P. Ricci idejében). Évszázadok folyamán nem képződött-e közöttük életegység a „philosophia perennis”-ben, a liturgia szavaiban? Szabad-e pl. hindu vagy más szent, de nem keresztény szövegeket is felolvasatni az igeliturgiában? Van-e értelme a felszabadulás teológiájának? Meddig mehet a kulturális beépülés (inculturatio) az alkalmazkodáson túl? Meddig kell mennie?

Thsumbe püspöke, Yungu (a zaire-i püspöki kar elnöke csak azt a nevet használja, mióta Mobutu eltörölte a nem afrikai keresztnevek használatát) szerint a kulturális beépülés Afrikában „azt jelenti, hogy a kereszténységnek afrikai arcot adunk.” Pl. a liturgiában: Amikor az afrikai Teremtőjével lép kapcsolatba, inkább érzelmeire támaszkodik, nem értelmére. Ezért a mise liturgiá-

jában egészen sajátos, zaire-i rítust dolgoztak ki. Ebben a formában a közösség részvétele sokkal erősebb. Igazi párbeszéd jön létre a pappal. Ehhez járul az afrikai ritmus, amely nélkül Afrikában elképzelhetetlen egy ünnep vagy szertartás. A változás még a filozófia és teológia terén is megnyilvánul, mert az afrikai ember gyökere más, mint az európaié. Nem áll egyedül vagy elkülönítve: mindig közösségi lénynek tekinti magát. A családnak, a törzsnek, a nemzetségnek a tagja. Ez a szoros szociális kapocs mélyrehatóan alakítja. Valásosság, barátság, tekintélytiszteltet alapvető lelki és kulturális számukra a keresztény hitben. Vegyük pl. a törzsi hovatartozást. Szent Pál Krisztusról mint testvérünkről beszél. Ennek igen mély jelentősége van az afrikai számára: Amikor a szülők meghalnak, a legöregebb testvér foglalja el helyüket a családban. Az ő háza lesz a központi találkozóhely. Megérthetjük ebből, mit jelent egy afrikainak, ha Krisztusról mint „öregebb Testvéréről” beszélünk. Az öregebb testvér feladata a többit szeretni, összetartani. Rajta keresztül ismerik fel a többiek egymás közötti testvériségüket. Döntő ez a jelenlegi afrikai helyzetben, ahol annyi a háború, a törzsek közötti gyűlölködés. Mi keresztények új dimenziót teremtünk meg ezen a földrészen, amikor hangoztatjuk: Mindannyian testvérek vagyunk, mert mind Krisztus testvérei vagyunk. Egy Atyának vagyunk gyermekei. A keresztény örömhír ilyen beállítása az afrikai lelke mélyéből merít. Nem mintha egyedül ő érezné és látná ezt, de érzelmileg mélyebben visszhangzik rá, mint a többiek.

5) Királyi papság vagyunk, — mondja Szent Péter. Miért ne éljék ennek a tudatát gyakorlati formában is a hívek? A katekéta valamiképpen mindig ezt a szerepet töltötte be. De ha az evangelizáció az egész egyház feladata, akkor minél több embernek aktívan élnie kell ezt. A missziós területen sohasem volt elegendő a munkára a papság. Ma is új utakat keresnek, ugart törnek a hívek teljesebb részvételére az evangelizációs munkában.

Costa Rica-ban szorosan vett missziós terület tulajdonképpen csak egy van: a limóni apostoli vikariátus, amely a német lazaristákra van bízva. Nyugodtan lehetne egyházmegye is, mert személyzete semmivel sem kisebb, mint San Isidro de El General egyházmegyéé. Ott vannak még részek, ahol bennszülöttek élnek. De elenyészően kevesen vannak, egész Costa Rica-ban mindössze talán húszezren. Ezek is nagyrészt már keresztények, katolikusok. Tehát itt más a helyzet, mint pl. Guatemalában, ahol a lakosság jórésze még nem is beszél spanyolul, s előfordul, hogy nagyobb községekben is (pl. Chichicastenangóban) a fele még pogány, s így a katolikus templomot hetenként háromszor átengedik nekik rítusaik megtartására. Ezért vezették ott most be a kitché nyelvet is a szemináriumba. — A mi szemináriumunkban más gondok vannak: igen sok a hivatás, nincs hely befogadásukra, illetve szoronganak, mint a heringek. Építkezni kell. Most kezdik szervezni a nemzeti gyűjtést, külföldről is várnak segítséget. Már most lehet számolni azzal, hogy ismét vagy 40 új kíván belépni. Novemberben fejeződik be az iskolaév, és márciusban kezdődik az új. De addig semmiképpen sem lesz kész az új épületszárny. — Gondok vannak a szemináriumi kiképzés körül is, bár a jelenlegi rendszer alapján véve ideális lenne. A tanári kart és a tanulmányi rendet az Instituto Teológico de América Central keretében három testület közös munkája állítja össze: püspöki kar, férfi és női szerzetesek konferenciája. Ideális lenne, ha nem léptek volna fel nehézségek

egy-egy szerzetes tanár részéről. Nem jó szellemben nevelik a fiatalokat. Bizony ez súlyos gond, és hamarosan dönteni kell, illetve megoldást keresni.

A kevés pappal rendelkező egyházmegyékben, főleg az előbb említett San Isidro-ban, az ún. „delegados de la palabra” mentik meg a lelkipásztori munkát. Derék világiak, elsősorban földművesek, akiket tanfolyamokon képeznek ki, hogy aztán az eldugott és egymástól messze eső kis településeken összefogják az embereket, katekizmust tanítsanak, előkészítsék őket a szentségekre, igeliturgiát tartsanak stb. Pap csak ritkán érkezik e kis helyekre, mert kevesen vannak, és mert ezek igen messze esnek a paplaktól.

A szomszédos Honduras cholutecai prelaturájában 1966-ban kezdték a világi igehirdetők kiképzését. Ma már mintegy 8000 a számuk. Gyakran előfordul, hogy egyszerű, írástudatlan parasztokat készítenek fel néhány hónap alatt a szolgálatra. Aki nem tud olvasni, az könyv nélkül megtanulja a mise szövegét, és saját szavaival kommentálja a mástól felolvasott szakaszt, vagy pedig felszólítja a hallgatóságot, mondják el gondolataikat a hallott szentírási részről. Ne felejtjük el: az írástudatlanság távolról sem azonos a butasággal; másrészt pedig ezek a rendkívül mostoha természeti és gazdasági körülmények között élő emberek igen nagy bölcsességre tesznek szert.

Vannak helyek, ahol apácákra van bízva egy nagy terület. A nicaraguai határ mellett ismerek egy ilyen három személyből álló kis közösséget, és igyekszem segíteni is őket. Parrocas-nak („plébánák”) hívom őket. Mindent csinálnak, csak nem miséznek és gyóntatnak, valamint nem asszisztálnak házasságnál, és nem szolgáltatják ki a betegek szentségét. A plébános vagy 90 km-re lakik. A plébániáról egyszer egy héten jön ki egy pap misézni, prédikálni, gyóntatni. Különben a jó apácák végzik a munkát mintegy 1473 km²-en, 30 településen. Most éppen autót igyekszem szerezni nekik, mert a régi erősen tönkrement már. És csak Jeppel lehet arrafelé közlekedni, az utak miatt. — Különben is errefelé, de egész Dél-Amerikában is, mind jobban ügyelnek beállni az apácák a pasztorációs munkába. Kell is, főleg a paphiány miatt.

Hiányzik egy jó énekeskönyv, olcsó biblia, teológiai könyvek. Nem könnyű a dél-amerikai gondolkodású embereket összehozni közös, dinamikus munkára. Gyűlésekben, konferenciákban, szemináriumokban nincs hiány — „riunitis”-ban szenved az Egyház —, de nem sok az eredmény.

(Kada Lajos nuncius, Costa Rica)

Itt a mi kis assisi kápolnánkban minden csütörtök este 8 órától Szentlélek (karizmatikus) imaóra van. Összejövünk 10—12-en vagy néha többen. Énekelünk, szentírást olvasunk, azután a saját szavainkkal bocsánatot kérünk, dicsőítjük a jó Istent, áldjuk jóságát és kérünk kegyelmet, mindjárt meg is köszönjük. Persze a magyar papok és püspökök is az első sorban vannak.

Öreg 74 éves fejemmel és lábammal minden lassan megy. Ráadásul a jó püspök atya Ministro Extraordinario Da Eucaristia-vá avatott fel. Most azután szabad a betegeknek és öregeknek az Eucharisziát kiszolgáltatni. Az öregek házában kívül is. Néha a székesegyházból is meg más kápolnában is segíteni a szentáldozás kiosztásában. Ó én tudom, nagy kegyelem ez. Mikor az után menve Jézusunkat hordozom, felajánlom minden jövő-menő ember szívét, hogy együtt dicsőítsük Őt. A hazai szíveket is.

(Brodnyánszky Georgette nővér, Asilo S. Vicente, C. P. 125, 1980 Assis E. S. P. Brasil)

Csak a missziós lelkületű egyház megújult egyház, s a megújult egyház szükségképpen misszionárius — írta Buhlmann a zsinati megújulás után (1968). Fennáll a veszély, hogy a külföldről érkezett misszionárius megtelepszik pár

száz hívőjénél, s elfelejtkeznek a kívülállók tömegéről. De főleg az eddig idegen misszionáriusok közreműködésére szorult közösségek érezhetik magukat túl gyengének a krisztusi örömhír sugárzására. Pedig itt is áll: gyakorlat teszi a mestert, a nem működő tag elsatnyul. Ezért szólította fel már 1969-ben VI. Pál Ugandában az afrikaiakat: mostantól kezdve ti vagytok saját magatok misszionáriusai. A brazil püspöki kar is látja, hogy sürgősen nekik maguknak kell (társ-egyházmezekkel s egyéb módszerekkel) átvenniök a prelaturák lelki gondozását, s nem várhatnak csak külföldi, pontosabban európai segítségre. A kezdet nem könnyű, de a mag már csfázni kezd. Iperuban, Nigériában 1977. okt. 23-án, a missziós vasárnapon megnyílt a nemzeti missziós szeminárium. Mind a 28 egyházmege 2—2 szeminaristát küldött. Az innét kikerülő papok más országba mennek misszionáriusnak, vagy pedig kiségitenek a nagyobb paphiányban szenvedő hazai egyházmezekben. Már megindultak a tárgyalások, hogy afrikai papok Braziliába menjenek missziós munkára (Fides, a hírhirdetés kongregációjának hírügynöksége, Róma, 1977. szept. 3.).

Összeállította a szerkesztőség

Medvigy Mihály (Róma)

A LICENCIÁTUS-INTÉZMÉNY MAI SZEMMEL

Amikor Európában — hazánk földjét sem véve ki — egyre több lelkipásztori állomáshely áll üresen, ráeszmélünk arra a paphiányra, amely a világegyház egyéb területein mindig is megvolt: nemcsak Ázsiában és Afrikában, a hírhirdetés klasszikus földrészein, hanem elsősorban Latin-Amerika kereszténynek ismert országáiban. Ilyenkor — elvont lehetőségek kigondolása helyett — először „az élet tanítómesteréhez“, a történelmi múlthoz fordulunk tanácsért, a tanulmányozás fényébe állítva azokat az áldozópapi jelenléteket pótló intézményeket, amelyekkel a régiek próbálták kielégíteni a maguk idejében felmerülő szükségletet. Nekünk magyaroknak nem is kell messzire mennünk. Magyar részről már az 1971-es rendkívüli püspöki szinóduson ráirányították a püspöki karok jelenlévő elnökeinek figyelmét a mi XVI-XVII. századunk jellegzetes paphiány-pótló intézményére, a **licenciátusok** működésére.

Lelkipásztori helyzet a török időkben

Az európai középkor vége jól, sőt számszerűség tekintetében túlságosan is jól el volt látva a papság szolgálatával. A pápai tizedszedők feljegyzéseiből tudjuk, hogy az egyházmegeés papi állomáshelyeknek mily sűrű hálózata létezett Magyarországon. A veszprémi egyházmegeének, amely akkor a Margitszigetig terjedt, 1300 táján 487 plébániája volt (az első világháború után a veszpréminek és a székesfehérvárinak együtt kb. 350). Európaszerte városokon kívül nem is egy, a püspöki székhelyeken rendszerint három-négy különböző koldulórendi férfizárda állt. A „barátok“ — akikhez nálunk a remetéből lelki-